

DOCÈNCIA I SOCIETAT A LA CATALUNYA ACTUAL

Si fins ara s'ha passat revista al marc polític i administratiu del sistema d'ensenyament, i també als problemes del seu contingut, el darrer capítol —que no és sinó el més important en aquest cas— s'havia de dedicar al paper dels docents. Des d'aquest punt de vista, hom ha escollit una doble línia de treball centrada en la situació actual de la professió docent a Catalunya i, en segon lloc, en la contribució que els professionals de l'ensenyament fan a la normalització del país, en tots els sentits.

ELS MESTRES I LA NORMALITZACIÓ DEL PAÍS

*Antoni Moga**

Des del meu punt de vista, falta transferència entre la política educativa i la pràctica educativa. Aquesta política educativa és dissenyada, legítimament, pels representants d'aquest país; es dissenya, mancomunadament a voltes, amb les universitats i els ICE; es dissenya, també, amb aportacions que la mateixa Societat Catalana de Pedagogia pugui fer en qüestions concretes, però la transferència cap a una pràctica educativa que, d'alguna manera, pugui fer un efecte multiplicador i amplificador al conjunt de professorat està, en aquests moments, a les beceroles. Encara està en una fase de creació d'infraestructures, i algunes d'aquestes infraestructures no del tot lligades al cent per cent.

No és que cada terra faci sa guerra dins el Departament d'Ensenyament, sinó que senzillament es troba a faltar l'ens executiu, des de la perspectiva tècnico-pedagògica, no des de la perspectiva governamental o administrativa, que faci possible que es tirin endavant tendències de relació pedagògica; per exemple, l'Institut Nacional de Pedagogia que, independentment del SEDEC, continua fent la feina que ha de fer —i la fa força bé— en determinats aspectes de normalització lingüística i sobretot cultural, que és un capítol pendent; que independentment de la Subdirecció General de Formació Permanent pogués anar aglutinant la formació permanent des d'una òptica en la qual, d'alguna manera, es tendís cap a una política de formació permanent molt més qualitativa que quantitativa, amb una projecció

* Intervenció de l'autor feta el dia 11 de novembre de 1994.

d'aquesta formació permanent a les zones de les diferents delegacions territorials que respongués bàsicament a les necessitats del sistema educatiu de Catalunya, més que no pas únicament i estrictament a les necessitats del professorat, la tecnologia educativa i els recursos didàctics que s'hi poguessin entroncar, dins un mateix sistema orgànic, l'avaluació del sistema educatiu per poder democratitzar aquestes dades i aquell tòpic, que és citat pràcticament per tota la literatura educativa d'aquests darrers anys, segons el qual encara no es tenen les dades d'aquesta experimentació de reforma del sistema que s'ha anat fent. D'alguna manera, hi ha la necessitat de democratitzar les dades sobre aquest punt; cal saber si la implantació de la reforma del sistema educatiu va per bon camí; si convé, d'alguna manera, posar més èmfasi en un terreny o en un altre; convé també que la pedagogia comparada comenci a tenir un paper important. Tenim oblidada la pedagogia comparada en el sentit que tots aquests plantejaments que jo faig ara, que són els del professor, puguin arribar finalment a l'usuari, en el sentit de poder saber què fan altres països o, fins i tot, entre comarques, què fan altres comarques, i després la prospectiva i la formació recurrent, un element que a vegades s'oblida i que sovint es confon amb la formació permanent, sobre la qual també es podria parlar extensament.

O sigui: normalització lingüística i cultural, formació permanent, tecnologia educativa i recursos didàctics, avaluació del sistema educatiu, pedagogia comparada, prospectiva i formació recurrent són alguns elements que lligats, com és lògic, a les directrius generals que emet el Departament d'Ensenyament, però independentment, des del punt de vista tecnopedagògic, per poder tirar endavant iniciatives en aquest capítol i aglutinar-les totes de manera que les estratègies siguin compartides i mancomunades, podríem dir que, de la mateixa manera que l'INCAVI dignifica els vins i caves catalans —si més no, dins el que els és possible, perquè d'on no n'hi ha no en pot rajar i sempre hi haurà un vi i un cava més bo i sempre hi haurà un sistema educatiu més bo que el nostre—, ajudarà també a dignificar, si més no d'alguna manera, bona part de l'univers de professorat sobre el qual estem treballant en aquests moments.

Hauríem d'estudiar a part un pla de normalització cultural que va venir després del procés de normalització lingüística que en el seu moment va impulsar el SEDEC, perquè, com diu l'historiador Josep Benet, ens trobem, per exemple en el cas de la llengua, que —i això ja és un tòpic en els fòrums com aquest i en persones que treballem en l'àmbit de l'educació—, estadísticament el seu coneixement pot ser relativament satisfactori, però el seu ús social, vital, humà —i no cal fer-ne estadístiques— no és satisfactori.

S'ha dit també —Josep Benet ho ha dit en més d'una ocasió des d'*Escola Catalana*, una revista de la DEC, d'*Òmnium Cultural*, i també ho han dit moltes altres persones— que perquè aquest ús social de la llengua catalana sigui factible i tingui una projecció real, ha de ser rendible; i perquè sigui rendible no pot ser, en tant que llengua, en estat pur, com ha estat, en principi, durant molts anys el cavall de batalla de l'*Escola Catalana* en majúscules. La llengua, en si, és una part vital, importantíssima, el signe d'identitat, el nervi, el que vulguem, però, en definitiva, si aquesta llengua no va acompanyada d'una normalització cultural de primer ordre, arribarà un punt —i, en definitiva, és el que ja comença a passar— que

aquest ús social no serà rendible i anirà perdent pes aquest coneixement sobre el qual l'escola ha fet, humanament, el que ha pogut.

També pensem que un altre camp que caldria treballar és el del codi deontològic dels ensenyants de Catalunya, que no hauria de ser necessàriament un decàleg dels ensenyants de Catalunya. Un decàleg, ja d'entrada, té un problema: han de ser deu premisses, i aquest codi deontològic, tal vegada, es pot resumir en quatre premisses o, potser, se'n necessiten vint-i-cinc. Però un codi deontològic dels ensenyants de Catalunya, en la línia, per exemple, del codi deontològic que han fet els periodistes, ens pot servir també per anar creant aquest model autòcton d'ensenyament que generi unes expectatives que permetin dir que també en l'ensenyament tenim un tret diferencial, que també es nota que som a Catalunya pel tipus d'ensenyament que tenim, cosa que ara, amb independència de l'idioma, costa, a vegades, de veure.

Així doncs, un codi deontològic dels ensenyants de Catalunya s'hauria de basar en uns preceptes que poguessin marcar estratègies, formes i estils de fer pedagogia en el nostre país i que permetessim la possibilitat que fos subscrit per un ampli marge de mestres i per fer d'això un factor que, d'una banda, hagi tingut un component de reflexió, gairebé psicopedagògica o gairebé de política educativa, però que, de l'altra, també tingui un component d'agitació, de manera que el fet que això passés a formar part d'un fòrum de debat obert en el camp de l'ensenyament no universitari, a més de divulgar tots aquests preceptes, podria ajudar a fer un «caldo de cultiu» per tal de poder veure qui es mulla i qui no es mulla. I, finalment, dins tota aquesta sèrie de qüestions, i aprofitant que som a prop de l'any Soldevila, havíem pensat que la didàctica de la història pot tenir un paper prou important dins tot el que seria el capítol d'actes previstos per a l'any Soldevila. Però nosaltres defensem també, des del punt de vista estricte de la didàctica de la història, que el punt capital de la normalització cultural aniria en la línia de pensar en un congrés —o, si el congrés ja es fes, en un àmbit de treball dins el congrés— de didàctica de la història, amb experts en didàctica de la història, lògicament del nostre país, però també de nacions que han esdevingut estats fa ben poc, com ara Croàcia, Lituània, Letònia, Estònia, etc., per tal de veure quin ha estat el paper que ha tingut aquest procés de recuperació de la sobirania nacional i quines estratègies metodològiques i didàctiques han aplicat en aquest sentit i, d'altra banda, nacions sense estat, com Catalunya mateix, Euskadi, Bretanya, Còrsega, etc. Fer possible que un fòrum de debat pogués aplegar representants de tots aquests països —cadascun amb les seves conjuntures i amb les seves dinàmiques— i que es pogués fer una anàlisi comparativa dels materials curriculars que tenen elaborats, que estan elaborant o que pensen elaborar, ens podria ajudar també a veure quins són els factors que, des de la perspectiva de les ciències socials, contribueixen a l'adquisició de la normativa cultural, tant per part dels mestres com dels discents —els estudiants o alumnat.

I, finalment, això aniria en la tendència de superar un tòpic i generar-ne un altre. Superar el tòpic que l'escola ha de preparar la canalla, l'alumnat, per al dia de demà i començar a reivindicar el tòpic de preparar el dia de demà per a la canalla, per a l'alumnat. És a dir, en definitiva, més que no pas preparar l'alumnat per al futur, caldria preparar el futur per a aquest alumnat i, en conseqüència, intentar fer tan dinàmica com sigui possible la nostra feina, i reclamar els fonaments i els elements necessaris perquè que tingui una consideració social més gran.